

MŰKEDVELŐ SZINPAD

A „HÍD” MELLÉKLETE

1953 OKTÓBER HÓ

1. SZÁM

A „Műkedvelő színpad” célkitűzései

Kulturális életünkben a műkedvelő színjátszásnak igen jelentős szerepe van. Egyrészt aktív kulturális tevékenységre mozgosítja magukat a szereplőket, a színjátszókat, másrészt a színpadról tolmácsoló szavakkal, a színjátékkal elviszi — legalábbis ez lenne a szerepe — a nemesen emberit a tömegekhez, olyan falvakban és a forgalomtól távolabbeső telepeken, tanyavidéken, ahová a színpad nyelve, a játék tartalmi célkitűzése, az irodalomnak ez a jelentős műfaja sohasem vagy csak ritkán jutna el. Ha a vidéki kulturmunkának nem is lehet egyedüli formája a műkedvelő színjátszás, mint ahogy azt helyenként észlelhettük, nem szabad a túlsó végletbe sem menni és a műkedvelőket egészen kikapcsolni a fontos kulturakcióból.

Ahhoz persze, hogy a műkedvelő színjátszás valóban kulturális akció legyen, jól átgondolt műsorpolitikára van szükség, sőt még ezen felül is segítő kéz kell, amely az egyesületek munkáját a színjátszás terén támogatja. (Rendezési kérdés, maszkirozás, díszletkérdés stb. stb.) Ha az időről-időre rendezett tanfolyamok nyújtottak is valamennyi segítséget ezen a téren, feltétlenül szükség van állandó segítségre, állandó kapcsolatra, a kérdéseknek saját útján való megtárgyalására. Sajtónk ezen a téren igyekezett is tőle telhetően segíteni a színjátszást, hasábjain felszínen tartotta a kérdéseket, de nem volt olyan specifikus sajtószervünk, lapunk, amely inkább az egyesületen belüli segítséggel támogatná a színjátszást és igyekezne odahatni, hogy a műkedvelő színjátszás valóban kulturális tényező legyen a falun, a szó igazi értelmében.

Mindezeket figyelembevéve a Vajdasági Magyar Kulturtanács — amely most szervezetileg is közelebbkerült a HÍD szerkesztőségéhez — elhatározta, hogy havonta a HÍD mellékleteként lapot jelentett meg MŰKEDVELŐ SZÍNPAD címmel. Ennek a sajtóterméknek célkitűzését az eddigi sorok már igazolják és ismertetik úgyhogy rögtön rá is térhetünk a gyakorlati kérdésekre. Ismertetni kívánjuk mindenekelőtt azoknak a műkedvelő együtteseknek vállalkozásait, amelyek a műsorpolitika kérdésében helyes úton haladnak s valóban értékes, emberi dokumentumokkal telt színpadi irodalmat tárnak közönségünk elé. Az ilyen népszerűsítés egyben bizonyosfokú elismerést is jelent a műkedvelő színjátszóknak, akik általában önzetlen fá-

radozással szolgálják a kultúra közösségi ügyét. Ugyanakkor a MŰKEDVELŐ SZÍNPAD állandóan közöl darabmellékletet, ezzel is segítve a repertoár-politikát, foglalkozik majd különböző színpadi, rendezésbeli stb. szakkérdéssel, kapcsolatot teremt az egyesületek felé, szóvateszi azok felvetett különböző problémáit, tehát bizonyos fokig nyilvános szószéket teremt.

A HÍD nem volt ismeretlen eddig sem kulturegyesületeink előtt — ha nem is abban a mértékben, ahogyan azt kulturális súlya és szerepe megkívánná — most a MŰKEDVELŐ SZÍNPAD mellékletével együtt fokozott érdeklődésre tarthat számot az egyesületekben éppen úgy, mint a tagok körében.

Bár ez a vállalkozás, a MŰKEDVELŐ SZÍNPAD újabb anyagi áldozatot és munkabeli erőfeszítést jelent a HÍD számára, ezek terhét nem hárítjuk a közönségre és a körülbelül egy éves mellékletet a HÍD-al együtt juttatjuk el az olvasóközönséghez. Cserébe csak azt kívánjuk, hogy a HÍD-at mindenki propagálja, mert ezzel a MŰKEDVELŐ SZÍNPAD megerősödését is elősegíti. A műkedvelő együttesektől, valamint azok tagjaitól pedig szoros együttműködést kérünk, hogy az új sajtószerv fokozottan megfelelhessen célkitűzéseinek.

A VAJDASÁGI MAGYAR KULTURTANÁCS

Jelenet az „Ember a híd alatt” kikindai bemutatójáról

Az „Elítéltek“ az óbecsei „Petöfi Sándor“ kultúregyesület színpadán

A műkedvelő színjátszás voltaképpen kettős tűzpróbát áll ki: az első a darabválasztás, tehát, hogy mit adnak, a második az előadás maga, tehát hogyan játszanak. A darabválasztással sokszor van baj a színházaknál is, hát még a műkedvelő együtteseknél, ahol aztán — sokszor a jól megválasztott darabnál is — erősen melléjártanak az elért hatás lehet egyenesen negatív.

Mindennek előrebocsátásával dicsérettel kell szólnunk az óbecsei „Petöfi Sándor“ kultúregyesületről, amely bátran nyult hozzá színpadi repertoárunk legmaiabb darabjához és Sinkó Ervin „Elítéltek“ című drámáját hozta színre, a vajdasági műkedvelő szemlére való előkészületeiben. Az óbecsei kísérlettel, mint jelenséggel kívánunk foglalkozni, s az alsóvárosi kultúrkör jól átgondolt kultúrpolitikáját dicséri ez a darabválasztás. Zenes játékkal, vagy könnyebb fajsúlyú darabbal egyszerűbb lett volna színháztermet megtölteni — ha nem lenne akkor a másik nagy feladat: a közönség nevelése, szembenézés az élet és a világ igazi problémáival.

A becsei kultúregyesület műkedvelői elég rátermettséget mutattak az „Elítéltek“ színpadi tolmácsolásához, s egészbenvéve gördülékeny előadásban, szép színpadi kiállításban vitték közönségük elé. S ha számbavesszük, hogy ez a közönség jórészt kisvárosi dolgozó — munkásembert és földművest akárhányat láthattunk a nézőtérre — azt kell mondanunk, hogy a darabnak műkedvelők által való színrehozása egyáltalában nem lebecsülendő probléma. Arra kevés remény van, hogy a szubotikai Népszínház mostanában nagyobb vidéki körutat tegyen a darabbal, s a kisebb helyekre is eljusson: a műkedvelők segítségére tehát szükség van s a becseiek

igazolták, hogy a drámát műkedvelők is hatásosan és szépen játszhatják. S ami szintén lényeges: a darabot a közönség is pozitíven, megértéssel fogadta és sokszor csendült fel a taps, amely nemcsak az alakító játéknak, hanem a szerző szavainak is szólt. Fontos szeizmográf ez, amely világosan jelzi, mennyire tisztában van a bácskai magyarság Rákosi Magyarországának mai helyzetével, légkörével, valóságával — mennyire tisztában van mindezzel a bácskai kisváros magyar dolgozója.

Egészbenvéve — ismételjük — érezhetjük a színdarab tolmácsolásának pozitív hatását. Az előadás részleteivel kapcsolatban azonban lenne né-

Krajtmár Margit

hány megjegyzésem. A játék maga nem volt elég egyenletes, a második felvonás messze mögötte maradt az első és harmadik felvonásnak, különösen a harmadiknak. A becseieknek

meg kell érteniük valamit, és pedig azt, hogy finom lélekrajz, ki sem mondott szavak és sejtések bújkálnak a dráma szövegében. S éppen a második felvonás csattanóját ejtették el a függöny túlságosan gyors leeresztésével. Ez a felvonást még egyszer türelemmel és tagoltan kell próbálniok. S ugyanezt kell tenniük a harmadik felvonás zárójelenetében is. A második felvonás esetét különben az okozta, hogy néhány szereplő nem tudta eléggé a szöveget, belezavarodott, nem volt megfelelő végszó — ez aztán lassúvá, vontatottá tette a felvonást.

Két szereplőről mondhattuk bátran, hogy kitűnő teljesítményt nyújtottak: Szergej Ivanovics alakjában Főglein László valóban pompás figurát adott — egész habitusa elősegítette ebben, — a másik ilyen alakítás pedig Zsátykó Katóé, Turi Pálné alakjában. Ez nem azt jelenti, hogy a két főszereplő, Turi és Mária nem voltak jók, azonban az említett két alakítás több volt műkedvelésnél: már megközelítette a művészetet. A főszereplők közül Mária alakjában Krajszmár Mária csak a

Főglein László

harmadik felvonásban érte el ezt a legmagasabb fokot: letargiájában, összeomlottságában akkor valóban lo-

Róth István

bogott benne valami erős és lenyűgöző, igazi élet. Turi Pál alakjában Róth István végig egyenletesen játszott, rutinnal és rátermettséggel.

Perics Ivo szerepében Bálint József nem elégitett ki. Nehéz szerepével nem tudott, teljességében megbírkózni, gyenge szereptudással éppen ő akasztotta meg és „ejtette” a második felvonást. Bori Miklós szerepében Sleif Sándor, ezzel éppen ellentétben, sima szereptudással, ügyes játékkal segítette át a szakadékon. A tanácsosnét Slcif Sándorné alakította — nem volt elég pergőnyelvű, ő is „ejtette” a végszavakat, nem tudta jelenéskor az egész színpadot betölteni — pedig szerepe éppen ilyen „rámenős”, tolatkodó.

Talán túlszigorú mértékkel is osztályoztam — végeredményben műkedvelőkről van szó — a szemle előestéjén, azonban még sokat, nagyon sokat segíthetnek a szereplők néhány próbával, a jelenetek pergőbb kidolgozásával a második felvonásban. Még így is erős drámai hatást értek el a darabbal és igazolták egy össze-

szokott, jó színpadi együttes biztató képességeit.

A szereplők egyike sem látta a szabadkai Népszínházban az Elítéltek előadását. Ennek vannak pozitív és vannak negatív oldalai. Általánosságban azt mondanánk, jó ha a rendező ismeri a darabot más színpadról, jó ha a szereplők látták a darabot és emlékükből él egy-egy színészi alakítás. Viszont nem felejttem el soha a tavaly elhunyt Rakitinnak, a neves rendezőnek a felfogását ebben a kérdésben, aki annakidején éppen egy ilyen túlságos kopírozás miatt marasztalta el — ha jól emlékszem 1949-ben — a jaszatomicsiak „Revizor” előadását. f.s

Szergej Ivanovics, valamint Turi Pálné, s helyenként Mária alakítását figyelve magam is hajlamos lennék osztani a „maestro” felfogását. ... Ez persze csak szubjektív megjegyzésem: a szabadkai rendezéssel nem ártott volna tisztában lenni.

Az „Elítéltek” első vidéki, műkedvelő előadásával — még egyszer mondom — inkább mint jelenséggel foglalkoztam. Mint annak igazolását írom le, hogy vidéki színjátszóink nyuljanak csak bátran a komoly darabokhoz. Közönség is van, siker is van, ha hittel és lelkesedéssel teszik. Ebben van a becseiek követendő példája.

Majtényi Mihály

Az újvidéki opera „Carmen” díszlete (I felvonás)

Díszlettervező: Marenics

A Magdics-ügy

Színmű 3 felvonásban

Irta: Quasimodo Braun István

SZEREPLŐK:

Eror Magdics

Magdics Bránkó, különváltan élő férje

Bálint Anna, barátnője

Tér Józsefné

Sárkány Pál

Sárkány Mihály

Sostár Iván

Fürj István

Keresztes Péter

Berkes Tivadár

Orvosszakértő

Bírósági tanácselnök

I. szavazóbíró

II. szavazóbíró

Ügyész

Védő

Jegyzőkönyvvezető

Szolga

Történik 1946 táján

I. FELVONÁS

1. Jelenet

(Törvényszéki tárgyalóterem. Emelvényen a bíróság, vádló és védő asztala, vádlottak padja. Ajtó a bírósági emelvény mögött, hátul a tanúk számára, jobbról a vádlottak számára. A bírósági asztalon hatalmas revolver, az asztalnak támasztva egy kasza fekszik. Egy-két szék a hallgatóságának, egyébként a hallgatóság maga a színház közönsége. Az elsősorban hely a már kihallgatott tanúknak, és híd a hézótér és színpad között, melyen ezek, az előadás során közlekedhetnek. Mikor a függöny felmegy, belép a teremszolga és leporolja gyorsan az asztalokat, majd beszélget az első jelenet szereplőit: Sostár Ivánt, Tér Józsefnét, Keresztes Pétert, Bálint Annát, Fürj Istvánt, Berkes Tivadart, Sárkány Pált.)

SZOLGA (Rakosgat a bírósági asztalon, aztán egy iv papirost vesz elő, kitárja a tanúk ajtaját és beszélgeti őket) Sostár Iván!

SOSTÁR (hangja) Itt.

SZOLGA Tessék bejönni. (Sostár be.) Csak álljon oda félre. Tér Józsefné!

TÉRNÉ (Az ajtóban) Én vagyok, kérem. (Affektál).

SZOLGA Maga is.

TÉRNÉ Nem várhatnék kinn? Szeretnék egyedül maradni ezen a furcsa helyen.

SZOLGA Nem lesz egyedül, tessék odaállni. (Térné, megtartva a távolságot oda áll.) Keresztes Péter! (Az be.) Fürj István! (Az is be.)

TÉRNÉ Álljon mellém Pisti, ne hagyjon egyedül az istenért. Hol van a Bránkó, hol csavarog ilyenkor?

FÜRJ Nyugodjék meg asszonyom, nincs oka idegeskedni.

SZOLGA Bálint Anna!

ANNA (Bejön, kezében kis batyu.) Jónapot kívánok.

SZOLGA Leülhetnek, ha akarnak. Magdics Bránkó! (Miatán senki sem felel, újra kiszól) Magdics Bránkó!

SOSTÁR Nincs itt.

SZOLGA (Ceruzát vesz elő, megnyalazza és jelöli a lapon) Magdics nincs itt.

TÉRNÉ El fog jönni, kérem. Ne tessék följegyezni. Okvetlenül eljön, csak késik.

SZOLGA (Nem hederít rá) Berkes Tivadár!

BERKES (Be. Gyorsfényképezőgépet hoz magával.) Jó napot, alázsolgája, Berkes vagyok, gyorsfényképész és fényképnagyító.

SZOLGA Az elnök engedélye nélkül itt nem fényképezhet.

BERKES Ó, majd megszerzem az engedélyt, de nem is azért jöttem így. A munkámat kellett otthagynom emiatt a kellemetlen dolog miatt és sietnem kell vissza. Nekem mindenben benne kell lennem. (A többiekhez) Van szerencsém, ó, Térné nagyságos aszszony. Kezeit csókolom.

SZOLGA Sértett, Sárkány Pál!

SÁRKÁNY PÁL (Nyomorék. Ütött-kopott tolókosiban gördül be, amit ő maga hajt) Ez én vagyok.

SZOLGA Maguk, mint tanúk lesznek kihallgatva. Értjük? Amikor a bíróság bevonul, akkor felállanak. Értjük?

BERKES Felakasztják?

SZOLGA (végignézi, de nem válaszol)

SÁRKÁNY Szemet szemért, fogat fogért.

BERKES Úgy van. Úgy van. Mégegyszer fogadja részvéteimet. Őszintén, szívből mondom. Már akkor gondoltam, hogy semmi se enyhítené annyira a fájdalmat, mintha megörökítené szegény, istenbaldogult fiának az emlékét. Isten nyugosztalja. Ha csak akár ilyen ici-pici fényképe volna, én abból (mutatja) ekkorát tudnék csinálni.

SÁRKÁNY Nem kell.

BERKES Ne mondja ki, kérem, ne tegyen ilyet, ne legyen meggondolatlan. Úgy teszek, mintha nem is hallottam volna. A fia. Egyetlen fia. Az nem lehet.

SÁRKÁNY Nem kell! (Nyílik az ajtó. Az ügyész és a védő jönnek be rajta.)

2. Jelenet

(Voltak, ügyész, védő, majd egy őr kíséretében Eror)

SZOLGA (Gyorsan) Tilos a beszélgetés. Majd akkor beszéljenek, ha kérdezik.

ÜGYÉSZ (Helyére megy és rakosgatja iratait.)

VÉDŐ (Követi) Lehetetlen vele szót érteni.

ÜGYÉSZ Mit mond?

VÉDŐ Semmit.

ÜGYÉSZ Talán ma megszólal. Mikor volt nála?

VÉDŐ Tegnap. Szerettem volna hallani a dolog körülményeit, akármit, hiszen a világon semilyen adatom sincs. Egyszerűen azt mondta, hogy nincs szüksége védőre, nincs mit magyarázni, bevallja, amit tett és kész. Nem sok dolgom lesz, de nem is tehetek sokat.

ÜGYÉSZ Mi sem voltunk vele más-képpen. Egészen különös nő.

VÉDŐ (A tanúk felé) Rokona valamelyiküknek a vádlott? (Csend)

SOSTÁR Öreg Sárkány.

SÁRKÁNY Az a gyilkos?! A fiam gyilkosa?!

ANNA Nincs Erornak rokona. Nincs senkije.

VÉDŐ Ismeri jól?

ANNA (közelebb jön) Jól. Gyermekkorom óta. (Most nyílik a jobboldali ajtó és egy őr kíséretében belép Eror, egyszerű fekete ruhában, kezében fehér zsebkendő. Megáll az ajtóban, majd folytatja az útját.) Eror...

VÉDŐ (Elébe megy) Itt a helye, üljön le.

TÉRNÉ Milyen sápadt.

ANNA Eror... (A védőhöz) Szabad szólnom hozzá? Senkije nincs rajtam kívül.

VÉDŐ Ha a közbíró esetleg megengedné?

ÜGYÉSZ Majd a tárgyalás után.

ANNA Csak pár szót. Hoztam neki valami apróságot.

ÜGYÉSZ Jó. Nem bánom.

ANNA (Erorhoz lép) Eror... mennyit gondolkoztam rajtad. Mi lesz veled?

EROR (Megfogja Anna kezét) Nem mindegy Anna? Tudod, hogy nekem mindegy. Te hogy vagy? Vigyázzol magadra?

ANNA Fehérneműt hoztam neked, meg kalácsot.

EROR (Végignézi a tanúk seregén) Ezek mind tanúk lesznek? Ugyan mire? (Szeme megállapodik Sárkányon.) Még most is gyűlöl?!

SÁRKÁNY (Elfordítja a fejét) Akármilyen volt... ha tán romlott is volt... a fiam volt... (eltakarja a szemét.)

EROR (Fáradtan felemeli, majd leejti mind a két kezét, mint aki megadja magát a sorsnak.)

SZOLGA (Annához) Menjen a helyére, jön a bíróság. (Errorhoz) Maga is üljön le, ha pedig a bíróság bevonul, fel kell állnia. (Felállítja a kaszát. Anna borzadva nézi, Sárkány rámered.)

EROR Anna, csak magadra gondolj, ... meg... tudod... a gyerekre... A mi gyerekünk lesz. Kettőnké. (Leül, mindenki elfoglalja helyét, mikor most bevonul a hátsó ajtón a bíróság.)

3. Jelenet

(Voltak, a hátsó ajtón belép az elnök, két szavazóbíróval, majd tanúk nélkül. Bejön a gyorsíró is és elfoglalja helyét.)

ELNÖK (Leül, leülnek a szavazóbírák is. Iratait az asztalra teszi. A teremben mindenki áll.) Tessék leülni. Error Magdics bűnügyét fogjuk tárgyalni. (Olvas) Sostár Iván, özv. Tér Józsefné, Keresztes Péter, Fűrj István, Bálint Anna, Magdics Bránkó nincs itt, Berkes Tivadar. (Mind sorra felállnak, amikor nevüket hallják.) Maguk, mint tanúk lesznek kihallgatva. A bíróság előtt a tiszta igazat kell vallani, mert a hamistanúzás bűncselekmény, melyet a törvény szigorúan büntet. Most menjenek ki, s majd egyenként fogjuk szólítani, ahogy sorra jönnek. Sárkány Pál. Maga maradhat; üljön, kérem, oda az ügyész mellé. (Sár-

kány odahajítja székét, a tanúk kivonulnak.)

ELNÖK Error Magdics!

EROR (Feláll)

ELNÖK Jöjjön közelebb. (A gyorsíróhoz) Tessék pontosan jegyezni. (Errorhoz) (aki az emelvény elé lépett) Neve?

EROR Error Magdics.

ELNÖK Hány éves?

EROR Húsz.

ELNÖK Hol született?

EROR Vrhovinán.

ELNÖK Férje neve?

EROR Bránkó.

ELNÖK Hol lakik? Pontos címe?

EROR Nem tudom.

ELNÖK Hol lakott utóljára?

EROR Bajmokon. Az „Előre” szövetkezetben. *

ELNÖK Büntetve volt?

EROR Nem.

ELNÖK Mióta van letartóztatásban?

EROR Nem tudom.

ELNÖK Hogy-hogy nem tudja?

EROR Nem tudom, nem volt fontos.

ELNÖK (Iratait lapozza) Július nyolcadika óta. Így van?

EROR Lehet. Vasárnap volt.

ELNÖK Jó, most kísérje figyelemmel, amíg a közvádoló ismerteti a vádiratot. Kérem a vád képviselőjét, hogy olvassa fel a vádiratát.

ÜGYÉSZ (Feláll, előveszi az iratot és olvas) Error Magdics, 20 éves, férjezett, de férjétől külön él, vagyontalan, négy elemi végzett, büntetlen előéletű, a bajmoki „Előre” szövetkezet tagját vádolom, hogy 1946 július nyolcadikán az esti órákban, mikor az aratási ünnepségen kicsit ittas házastársát, Sárkány Mihályt elnyomta az álom, miután meggyőződött róla, hogy áldozata alszik, mellette lévő kaszájával egy csapással belevágott a nyakába, elvágva a jobb oldali aortát s így megölte, tehát kegyetlen módon megölte vadházastársát s ezzel a Btk. 135. szakasza második fejezetébe ütköző

bűncselekményt követett el. Miután a tényállás beigazolást nyert, részben a vádlott beismerésével, részben a tanúk vallomásával és azért kérem, hogy a vádlottat a bíróság mondja ki bűnösnek és a törvény értelmében büntesse meg. (Leül.)

ELNÖK (A vádlotthoz.) Megértette a vádat?

EROP. Igen.

ELNÖK Bűnösnek érzi magát?

EROR. Igen.

ELNÖK Kérem, mesélje el, hogy ismerkedett össze Sárkány Mihályval, hogy került az apja házába, miért ölte meg és hogy történt maga a... gyilkosság?

EROR (Hallgat.)

ELNÖK Az iratokból látom, hogy a vizsgálat során megtagadta a vallomást. Persze, nem kényszeríthetjük arra, hogy beszéljen, de szeretném, ha tudná, hogy saját érdeke volna, ha mindent őszintén elmondana.

EROR (Lehajtja a fejét és hallgat.)

ELNÖK Ismétlem, nem áll módunkban vallomásra kényszeríteni, ha nem akar beszélni. (Felveszi a revolvert az asztalról.) Mégis, ebben az ügyben egy kicsit érdekel bennünket ez a revolver. A házkutatás során került elő. A magáé?

EROR (Bólint.)

ELNÖK Hogy jutott hozzá?

EROR (Hallgat.)

ELNÖK Talán még a háborúban szerezte?

EROP. Igen.

ELNÖK Ha már kitervezte, hogy megöli vadházastársát, miért nem ezzel a fegyverrel hajtotta végre tettét? Kaszával végezni ki egy embert, bizonyos brutalitást árul el, kegyetlenséget.

EROR (Vállat von.)

ELNÖK Nos, ha nem kíván beszélni, nem tehetünk ellene semmit. Elrendelem a bizonyítási eljárást, azonban a tanúk sorrendjén változtatnék és először talán Magdi-

csot hallgatnók ki, ha időközben megérkezett.

SZOLGA (Kiszól az ajtón.) Magdics! Megérkezett? (Hangok: meg, itt van.) Jöjjön be!

4. Jelenet.

(Voltak, Magdics; Ficsur: divatos nadrág, ing, kalap, feltűnő.)

ELNÖK Tessék idejönni!

MAGDICS (Miután belépett, közelebb megy a bírói emelvényhez, esetlenül meghajól. Előtetett modorban beszél.)

ELNÖK Magdics Bránkó, hány éves?

MAGDICS Huszonkilenc.

ELNÖK Mi a foglalkozása?

MAGDICS Másodkönyvelője vagyok a Járási Szövetkezeti Szövetségnek.

ELNÖK Maga férje a vádlottnak. A törvény megadja a lehetőséget, hogy ha nem kíván, nem kell valania. Ha azonban óhajt vallomást tenni, csak az igazat szabad mondania. A hamis tanúzás, — bűntett.

MAGDICS Vallani akarok.

ELNÖK Tud valamit a gyilkosságról?

MAGDICS Semmit.

ELNÖK Hanem?

MAGDICS A vizsgálat során, úgy mondták, hogy Eror talán azért ölte meg... a... férjét, nehogy tanúskodhassék a válóperben.

ELNÖK Maga válópert indított a felesége ellen?

MAGDICS Igen. Immár másodízben, ha szabad így mondanom. Először még mikor szétváltunk, akkor azonban elvesztettem a pert. Most újra megindítottam és Mihály lett volna a tanú, hogy Eror úgy él vele, mint az ágyasa.

ELNÖK Maga két nappal a gyilkosság előtt kint járt Bajmokon?

MAGDICS Igen.

ELNÖK Miért?

MAGDICS (Hallgat.)

ELNÖK A vádlottnál volt látogatóban? Mi okból?

MAGDICS A válóper miatt.

ELNÖK Hogy érti?

MAGDICS Megmondtam Erornak, hogy beadom a válópert.

ELNÖK Beszélt Mihállyal is?

MAGDICS Persze. Ő lett volna a tanú.

ELNÖK Mihály lett volna, ugye a tanú? És beleegyezett, hogy tanúskodik?

MAGDICS (Gyorsan) Természetesen.

ELNÖK És a vádlott?

MAGDICS Ki kérdezte? Nem tagadhatta, amit a saját szememmel láttam.

ELNÖK Fenyegedőzött?

MAGDICS Eror nagyon primitív. Alig tud írni-olvasni, vele nagyon nehéz megértetni valamit. Ő mindig a fellegekben jár.

ELNÖK Mi az, hogy a fellegekben jár?

MAGDICS Azt nehéz így elmondani. Hát például, mikor idejöttünk, Micsisevóra kellett jönnünk a háború után, mint agrárérdekeltek, nem akart. Itt élt a háború előtt a szüleivel, akik elpusztultak. Itt volt házuk, nem akart ide visszajönni. Fejébe vette, hogy az emlékek örökké fogják üldözni. És tényleg nehezen viselte sorsát, sokszor nem is aludt. Tudom, hogy nem szeretett, mégis erővel ragaszkodott hozzám. Sehogy sem értette meg, hogy köztünk nagy lett a különbség pár év alatt és nem vagyunk már az erdőben.

ELNÖK Maga együtt volt a háborúban a vádlottal?

MAGDICS Együtt.

ELNÖK Ott ismerkedett meg vele?

MAGDICS Igen.

ELNÖK Mondja el nekünk, hogy ismerkedtek össze? Mikor kötöttek házasságot, hogy éltek egészen addig, amíg házasságuk felbomlott?

MAGDICS Negyvennégyben ismertem meg. Nálunk volt. Oda volt beszállásolva a mi házukba, mert ő már akkor résztvett a háborúban. Így lettem én is katona és

együtt maradtunk. Később megsebesültem és sokáig nem tudtam magamról. Aztán mesélték, hogy Eror vitt ki a tűzből és ő is ápolott. Így volt.

ELNÖK Csak mondja el: hogy volt?

MAGDICS Szóval felgyógyultam... addig nem volt köztünk semmi... mikor felgyógyultam, akkor megszerettem, de Eror azt akarta, hogy vegyem el feleségül, hát elvettem. Aztán idejöttünk Bácskába. Beléptünk mindjárt a szövetkezetbe. Én előbb brigadéros voltam, aztán kurzusra jártam és mondtam Erornak, hogy tanuljon, de ő nem akart tanulni. Nem volt elég öntudatos. Kijárt dolgozni és főzött, ez volt minden. Ezért nem értettük meg egymást. Én aztán bekerültem a városba, a Járási Szövetségbe, ő meg a szövetkezetben maradt. Beadtam a válópert, de a bíróságon megnyert. Aztán összeállt Mihállyal és akkor elmentem hozzá és mondtam neki, hogy most aztán tényleg elválunk. Ez két nappal előbb volt, minthogy az a dolog történt. Mást nem tudok.

ELNÖK Még nem felelt arra a kérdésemre, hogy fenyegetőzött-e a vádlott?

MAGDICS Azt hiszem, igen.

ELNÖK Magát fenyegette, vagy Sárkányt?

MAGDICS Nem emlékszem. Sírt. Talán azt is mondta, hogy megöli magát, mert van revolvere.

ELNÖK (A szavazóbírákhoz is, az ügyészhez és a védőhöz is) Van valakinek valami kérdeznivalója?

ÜGYÉSZ Nincs.

VÉDŐ Köszönöm. Csak egy kérdést. Ha szabad tudnom, tulajdonképpen miért akart elválni a vádlottól?

MAGDICS Mondtam.

VÉDŐ Csak azt mondta, hogy a vádlott mindig a fellegekben járt. Ez

- nem olyan rémes, meg aztán meg sem magyarázta igazán.
- MAGDICS Nem lehetett vele élni. Mindig veszekedett, zsörtölődött, szememre vetette, hogy későn járok haza és a végén féltékenykedett is.
- VÉDŐ Érttem, de miért akart tőle elválni.
- MAGDICS Ezért.
- VÉDŐ Meg akart talán újból házasodni?
- MAGDICS Hát... esetleg... majd egyszer.
- VÉDŐ Köszönöm, más kérdésem nincs.
- ELNÖK Eror Magdics, vádlott!
- EROR (*Feláll*)
- ELNÖK Hallotta a tanú vallomását? Akar kérdezni valamit tőle?
- EROR (*Végignézi férjét, aztán nemet int*)
- ELNÖK Igaz, amit a tanú elmondott? Maga tényleg olyan regényes természet? Tudja, mi az a regényes természet?
- EROR Tudom.
- ELNÖK Tehát?
- EROR Lehet. Aki ebben a korban él, annak az élete talán regényes, de ettől az élet valóság marad. Mindent úgy is el lehet mondani, ahogy a tanú mondta. Egyetértek vele.
- ELNÖK (*A tanúhoz*) Üljön le oda hátra, talán még szükség lesz magára. (*Erorhoz*) Maga is foglaljon helyet. (*Eror leül, Magdics meghajol és leül hátul.*) Sostár Ivánt kérem.
- SZOLGA (*Kiszól az ajtón*) Sostár Iván!
- SOSTÁR (*Kintről*) Jelen. (*Be*)
5. Jelenet.
- (*Voltak, Sostár Iván*)
- ELNÖK Iván Sostár, hány éves?
- SOSTÁR Ötvenöt. (*Kicsit zavart,*
- egyik lábáról a másikra áll, forgatja kalapját.*)
- ELNÖK Petrovácon született, itt él Mísicseván. Rokonságban van a vádlottal?
- SOSTÁR Nem volnék rokona, csak jól ismertem apját, anyját, meg őt is.
- ELNÖK Honnan ismeri a vádlottat?
- SOSTÁR Én is az első háború után kerültem ide, mint Bubalóék. Így hitták az apját, hát olyan szomszédfélék voltunk.
- ELNÖK Mit tud a gyilkosságról?
- SOSTÁR Mikor én odaértem, már kész volt minden.
- ELNÖK Mit látott, mégis?
- SOSTÁR Mihály már halott volt, Eror meg állt mellette és nézte. A kasza ott volt a kezében, mást nem láttam. Hol a kaszát nézte, hol Mihályt, hol Engem. Vagy nem is engem, hanem mindenkit, mint aki szökni akarna.
- ELNÖK Ki volt ott még magán kívül?
- SOSTÁR Hát... a Dankó, a Keresztes... Annuska, a Bálint Anna, aztán jöttek a többiek is. Ott volt mindenki.
- ELNÖK Szóval csak azt látta, hogy Mihály halott? Mást nem látott?
- SOSTÁR Ebből elég volt ennyi is. Három napig nem birtam rendesen aludni utána. Másszó se alszom nagyon jól, de ha most eszembe jut... mert akármilyen volt, egye meg a fene, ilyen csunyát látni.
- ELNÖK Miért? Milyen volt?
- SOSTÁR Kenyérpusztító. Anyja bána. Dolgozni nem szeretett soha, csak a lányok, meg asszonyok után mászkált. Úgy tudom, volt, hogy megütötte az apját is.
- SÁRKÁNY Ne hazudj!
- ELNÖK Csendet kérek!
- SOSTÁR Hát halottakról vagy jót, vagy semmit.

ELNÖK Azt mondja, ismeri a vádlottat is. Talán tudja, hogy éltek?

SOSTÁR Csak kicsit tudom, mert hát én Mísicsevón lakok, oda meg dolgozni jártam. Megvoltak, megvoltak valahogy. Persze Mihály odavert, ha részeg volt, Bránkó olyan volt a szokása. De űk azt jobban tudják.

ELNÖK Most magát kérdezzük, ha tudja.

SOSTÁR Nem tudom. Hanem azt tudom, hogy ennek a lánynak se-hogy se volt szerencséje. Bránkó is megéri a pízit. Megmondom neki a szemibe is, ha kő! Hun van? *(Eror felé int)* Jobban tette vóna, ha otthagyja a fenébe, amikó meg-sérút.

ELNÖK Erről is tud valamit?

SOSTÁR Honne tunnék. Én né tunnék?

ELNÖK Mesélje el.

SOSTÁR Mit?

ELNÖK Amit tud. A vádlott ápolta Magdicsot?

SOSTÁR Szóva, mikó mán mindenki fegyvert fogott, akkó ű még otthon kuksolt. Mi meg ott szállásótunk Csojlucon és Eror megismerkedett vele. Náluk lakott. Szóval addig beszélt neki, hogy szégyen, amit csinál, hogy férfi léttére nem csap fel közénk, hogy tán várja a behívót. Míg hát tán elszégyelte magát és bevonult. De mindjár meg is sebesült. Eror a hátán vitte ki a tűzből és cipelte, amíg birta, már pedig sokáig birta, mert nekünk is megvót a magunk baja. Ha ez a lány akkó ki nem húzza, Magdics már régen a másvilágon lenne.

ELNÖK Mit tud még?

SOSTÁR Tessék kérdezni.

ELNÖK Hogy kerültek ide?

SOSTÁR Az úgy vót, hogy mindnyájan ide készültünk. Ki vissza, ki

meg előszó. Eror nem akart gyünni, mert a szülei epusztúták és úgy gondóta, jobb lenne másutt élni. Úgy sincs senkije itt, mit csinálna ezen a vidéken. Hanem Bránkónak gyühetnékje vót. Magyarázta eleget, hogy nincs egyedű, ha ő vele van, mert család is lesz. Hát így együtttek. Együtt gyüttünk. Aztán otthatta.

ELNÖK És miért hagyta ott?

SOSTÁR Mé? A selyemharisnya, a kisütött haj, meg a vékony ing miatt. Ezé.

ELNÖK Magdics azt mondja, hogy a vádlott nem akart tanulni, művelődni.

SOSTÁR Ehhő nem értek. Ugy gondója, hogy ű csinovnik lett? Az meglehet. Ez is hozzátartozik a selyemharisnyához. Tudom. Nem Bránkó az egyetlen, aki kitalálta ezt a műveltséget. Hazugság ez, kérem. Nagy-nagy hazugság. Más rul van itt szó. A szagosvízről, meg púderről, meg ilyesmiről.

ELNÖK Szóval otthagyta és akkor ismerkedett meg a vádlott Sárkánnyal?

SOSTÁR Ezt nem tudom.

ELNÖK De azt csak tudja, hogy együtt éltek?

SOSTÁR Azt tudom.

ELNÖK És azt, hogy hogy éltek?

SOSTÁR Azt nem tudom. Dehát úgy mondták mindjár, hogy vót Sárkánynak más is. Mégghozzá Bálint Anna, ki együtt gyerekeskedett Erorral. Igen, ez nem volt szép a lánytól. Nem volt szép. Azt mondta, hogy akkor még nem volt rúla tudomása. Lehet. Eror nem szokott hazudni, de nem vót szép.

ELNÖK *(Magdicshoz)* Magdics! *(Magdics feláll)* Jöjjön ide! *(Magdics előre megy.)* Hallotta?

MAGDICS Igen.

ELNÖK Így volt?

MAGDICS Így. De nem a selyemharisnya miatt történt. Nem voltunk egyforma természet és nem értettük meg egymást. Nem volt mit szólnunk, nem volt közös témánk és a végén már gyűlöltük egymást.

ELNÖK Ha gyűlölték egymást, akkor a vádlott miért ne akart volna elválni.

MAGDICS E. Régimódi és primitív.

ELNÖK Üljön a helyére. *(Sostárhoz)*
Maga is. Kérem özvegy Tér Jánosnét.

SZOLGA *(Kimegy, bevezeti Térnéét).*

6. Jelenet.

(Voltak, Tér Józsefné)

TÉRNÉ Jó napot kívánok. *(Az emelvény elé lép, kesztyűjét húzogatja).*

ELNÖK Neve?

TÉRNÉ Özvegy Tér Józsefné.

ELNÖK Hány éves? *(Miatán a tanári hallgat, az elnök megismétli)*
Hány éves?

TÉRNÉ *(Nagyon halkán)* Negyvenöt.

ELNÖK Hangosabban beszéljen, kérem. Rokonságban van a vádlottal?

TÉRNÉ Én, isten őrizze.

ELNÖK Honnan ismeri?

TÉRNÉ Ezt? Nem ismerem. Legfeljebb ha egyszer láttam.

ELNÖK De a férjét ismeri?

TÉRNÉ Őt igen.

ELNÖK Mióta?

TÉRNÉ Talán egy éve.

ELNÖK Honnan?

TÉRNÉ Szobaúr nálam. Ott lakik albérlésben, de én nem tudok semmit és nem is értem, miért hívtak.

ELNÖK Járt a vádlott a férjéhez ez alatt az egy év alatt?

TÉRNÉ Nem tudom, de nem hiszem.

ELNÖK Azt tudja, hogy válni akarnak?

TÉRNÉ Tudom.

ELNÖK Honnan?

TÉRNÉ Honnan? Hiszen nálam lakik, hogyan tudnám.

ELNÖK Maga miatt akar talán válni?

TÉRNÉ Énmiattam? De kérem... még hogy énmiattam. Én tisztességes asszony vagyok elnök úr. Bocsánatot kérek, de ezt meg kell mondanom.

ELNÖK A tanúvallomások szerint, ön együtt él Magdiccsal.

TÉRNÉ Fel vagyok háborodva. Fel vagyok, a legmélyebben fel vagyok háborodva, elnök úr. Én úriasszony vagyok, tessék tudomásul venni.

ELNÖK Senki se vonja kétségbe, azonban ez a kérdés valamennyire mégis csak érdekel bennünket.

TÉRNÉ Már válaszoltam. Köztem és Magdics úr között olyan a viszony, amilyen úriember és úriasszony között szokott lenni.

SOSTÁR *(Közbeszól)* Olyan az a parasztasszony meg a parasztember között is...

ELNÖK Csendet kérek. Nem ajánlott ön anyagi segítséget Magdicsnak a válóperhez?

TÉRNÉ Én... én... Hát ez hallatlan. Bocsánatot kérek. Na, de ilyet.

ELNÖK Legyen szíves felelni a kérdésemre.

TÉRNÉ Elájulok.

ELNÖK Szedje össze magát, asszonyom. Tehát?

TÉRNÉ Fel vagyok háborodva erre a sértésre. Én rögtön sírok. Azonnal feljelentem azt, aki ilyet állít. Rögtön. Oda vagyok.

ELNÖK Szóval nem nyújtott anyagi segítséget Magdicsnak a válóperhez?

TÉRNÉ Tagadom. Ah, tagadom.

ELNÖK (*Lapozgat*) A vizsgálat során ön azt mondta...

TÉRNÉ (*Félbeszakítja*) Az más. Az egészen más. Egy kis kölcsönről volt szó. Csupán részvétből, természetesen. Jelentéktelen kölcsön. Ez a fiatalember, akiről itt szó van, végtelenül kedves és szeretetreméltó. Rettenetesen szerencsétlen volt egy ilyen... ilyen perszóna mellett. Vojla. Mert Magdics úr művelt úriember. En ezt teljesen megértettem. Miután pedig módomban állt, mert nincsenek anyagi nehézségeim, hála istennek, ígértem neki kisebb kölcsönt, ha ezzel jót tehetek. Ez emberi kötelesség. Nemdebár?

ELNÖK Megmondhatná nekünk, milyen célra kellett a pénz Magdicsnak?

TÉRNÉ Azt én nem tudom. Tessék elhinni, hogy nem tudom. Ő, mint lakó megkért és én nem tudok nemet mondani. Nem tudok.

ELNÖK Hány albérlője van önnek?

TÉRNÉ Egy. Egyszerre csak egy.

ELNÖK Még szerencse. Köszönöm. Van valakinek kérdeznivalója? Közvádoló? Védő? Ha nincs, talán szíveskedne leülni oda hátra. (*Magdics elébe jön és oda hátra vezet.*) Kérem a következő tanút, Fürj Istvánt!

SZOLGA (*Kiszól*) Fürj István, előre!

7. Jelenet.

(*Voltak, Fürj István*)

ELNÖK Neve?

FÜRJ Fürj István.

ELNÖK Hány éves?

FÜRJ Huszonnyolc.

ELNÖK Itt született, itt él Zomborban, rokonságban van a vádlottal?

FÜRJ Nem, nem vagyok. (*Éreztetni kell, hogy nem közömbös számára Eror Magdics.*)

ELNÖK Mondja el nekünk, amit tud a gyilkosságról és annak a szereplőiről. Ismerte-e Sárkányt, milyen viszonyban volt vele, milyen volt a viszony a férj és feleség között, aztán rátérhet a kérdéses napra.

FÜRJ Szóval én Mihálynak a legjobb pajtása lennék. Olyan, hogy is mondják, bizalmasa, meg minden. Együtt jártunk ide-oda. Szóval jóban voltunk.

ELNÖK Tovább. Milyen volt Mihály, hogy ismerkedett meg a vádlottal?

FÜRJ Hát kérem, hogy is mondjam. Nem volt az olyan rossz, ahogy mondták, de kicsit izgága volt és szerette az italt. Azt szerette, és ha ivott, hát nem nagyon nézett se jobbra, se balra. (*Rásandít az öreg Sárkányra.*) Így, ilyen volt. Az italért megtett volna mindent, mivelhogy az apja nem igen pénzelte. Legalább is úgy gondolom. Eror pedig... olyan volt, mint az angyalok.

ELNÖK Jó. Hogy ismerkedett meg a vádlottal?

FÜRJ Hát, hát talán féléve lehet, hogy levelet vitt Erornak Mísi-csevóra a férjétől, Magdicstól, vagy valami üzenetet. Akkor ismerkedtek össze.

ELNÖK Miféle üzenetet?

FÜRJ: No, ez csak olyan kifogásos üzenet volt. (*Szünet.*)

ELNÖK Milyen az a kifogásos üzenet?

FÜRJ Hát az olyan volt, hogy Magdics meg Mihály összebeszéltek, hogy Mihály elmegy Erorhoz valami üzenettel, hogy az urát látta, és így megismerkedik vele. (*Elhallgat.*)

ELNÖK Azután.

FÜRJ Azután odajárna hozzá... és ha lehet... nála is hálna...

ELNÖK Miért volt erre szükség?

FÜRJ Magdics nem tudott elválni Erortól, nem volt válóok. Mihály..

ELNÖK Mondja, mondja.

FÜRJ Mihály 10.000 dinárt kért, de Magdics csak egyhavi fizetését kínálta.

ELNÖK Szép.

FÜRJ Aztán úgy egyeztek... hogy egyhavi fizetés... meg amibe kerül, ha Anna elcsinálja a gyereket. Fél fizetés előre.

ELNÖK Mi köze volt ehhez Annának? Ki az az Anna?

FÜRJ Anna, az a Bálint Anna, akivel Mihály előbb... erőszakoskodott, illetve csak az a hír járta, mert hiszen jegyesek voltak, de megesset a baj és most ha Eror kerül sorra, hát a gyerekekkel kellett valamit csinálni.

ELNÖK Értem. És ki is fizette Magdics a pénzt?

FÜRJ Azt már nem tudom, de gondolom. Mondta, hogy van egy pénzeszsákja, nem kell félni. Még azt is mondta, hogy csataló. Ott voltam, hallottam.

ELNÖK Honnan tudja maga mindezt?

FÜRJ Mondtam kérem, hogy én voltam Mihálynak legjobb barátja. Valamit elmondott, valamikor ott voltam magam is a beszédnél. Nem is tetszett nekem. Eleinte mondtam is, hogy nem kellene, dehát... mikor Eror idejött Misi-csevőről, értem Bajmokra, mondtam neki, hogy menjen vissza, hogy Mihály nem nekivaló, de nem magyarázhattam meg neki. miről van szó, ő pedig nem hallgatott rám, pedig... ha rám hallgatott volna, minden másképp lehetett volna. (Szerelmesen néz Erorra).

ELNÖK Megmagyarázhatta volna éppen.

FÜRJ Ha tudtam volna, mi lesz. Én inkább arra gondoltam, hogy Anna tesz valamit vele. Mert Anna

nagyon el volt keseredve és féltettem Erort. ...mert én megvaló-
lom, én szeretem.

ELNÖK Aztán.

FÜRJ Aztán Mihály otthagya Annát és átjárt Erorhoz. De azt nem tudták, csak én. Elég sokáig járt hiába. Azt hiszem kicsit bele is szeretett, de ilyesmi Mihálynál nem ment nehezen. Végül azt mondta Erornak, hogy el fogja venni feleségül és mert az nem hitte, hát haza vitte apjához. Eror nagyon magára volt hagyva, elmagyarázta egyszer, így egyezett bele, de tudom, hogy sokáig nem volt közöttük semmi, mert Eror ilyen, az öreg Sárkány meg sehogy se szívelte.

ELNÖK Miért nem szívelte?

FÜRJ Mert szerb.

ELNÖK Értem. De aztán csak együtt éltek Mihály meg a vádlott?

FÜRJ Nem tudom, de gondolom. Anynyi idő után biztosan együtt éltek.

ELNÖK A vádlott persze nem tudott Magdics és Mihály egyességéről?

FÜRJ Akkor nem tudott róla... De két nappal előbb, mint az a dolog megtörtént, mikor Magdics ott volt, akkor megtudta.

ELNÖK Honnan?

FÜRJ Úgy hallottam, megmondták neki.

ELNÖK Kitől hallotta?

FÜRJ A fényképagnyítótól, Berkes-től, vagy hogy hívják.

ELNÖK Mondja tovább.

FÜRJ Aztán jött az aratási ünnepély. Persze, nem figyeltem mindent, miért figyeltem volna, de hát azt láttam, hogy Eror, még Mihály veszekedtek. Mihály kicsit ittas volt és nem engedte, hogy Eror melléje üljön. Mondott is neki egyet mást, hogy nem a felesége, ne üljön melléje szégyennek. Magam is ittam kicsit, nem emlékszem mindenre, csak arra, hogy

mindenki elment a Lacikonyhába enni, illetve nem mindenki, mert egyszerre csak hallottam valakit kiabálni, vagy sikítani és oda szaladtam, ahonnan a hangot hallottam. Akkor már Mihály halott volt és Eror állt mellette, meg Bálint Anna. A kasza meg ott volt Eror kezében, úgy ahogy vág-hatott vele.

ELNÖK Vádlott! Így volt?

EROR *(Feláll.)* Így.

ELNÖK Leülhet. Magdics!

MAGDICS *(Feláll a helyén és hallgat.)*

ELNÖK Feleljen a kérdésekre!

MAGDICS *(Halkan)* Így.

ELNÖK Üljenek le. Kérem Berkes Tivadart.

SZOLGA *(Kiszól)* Berkes Tivadar!

8. jelenet.

(Voltak, Berkes Tivadar)

BERKES *(Be. Kezében a gép.)* Jónapot kívánok. Berkes Tivadar vagyok, gyorsfényképész és fénykép-nagyító.

ELNÖK Hány éves?

BERKES Ötvenöt éves vagyok, kérem, nemsokára nyugdíjba megyek, ha beszámítják a nyugdíjba azt is, amit a háború előtt kereskedő voltam.

ELNÖK Mit tud a gyilkosságról?

BERKES Méltóztassanak meghallgatni, kérem szépen, elnök úr, tisztelt bíró urak. Én gyorsfényképész vagyok, de főleg nagyítással foglalkozom. Nagyítással. De csak fényképeket szoktam nagyítani, hehehe. Utazom hétről-hétre, szörnyű fárasztó mesterség, pedig azt hiszik, hogy ez könnyű dolog. Hej, dehogyan könnyű, dehogyan könnyű. Hetekig nem aludni otthon, járnai a sáros falvakat, nem tudni hol hálunk, lesz-e fekvőhely valahol. Nehéz mesterség, kérem.

ELNÖK Legyen szíves felelni arra, amit kérdeztem.

BERKES Rögtön, kérem alázattal, rögtön, de ez hozzá tartozik. Akartam én dolgozni a szakmában, mert fűszer a szakmám, de nem vagyok bolond, ilyen szakember, mint én, elmegy a Gramagba és akkor pár ezer dinárt kínálnak. Azt már nem. Jó üzlet, nem tagadom, de nehéz, nagyon nehéz. Mennyit kell beszélni, amíg valaki rászánja magát, hogy nagyítasson. De meg mennyit. Aztán mindenkiről mindent kell tudni. Kije van, kije volt, kije pusztult el a háborúban és hogy? És mennyi lelketlenséggel találkozni. Hányszor kidobják az embert a szívtelen testvérek, vagy házastárs. Hiába mondom, hogy milyen szép dolog az elhunyt arcát megörökíteni és nekem elég ilyen icipici képecske és abból ekkorát csinállok. Nincs mindenütt rokoni szeretet, nincs ám. Ha tudnák szegény elhunytak, hányszor dobnak ki. Még kutyát is pujságnak rám néha. Rám, aki valaha fűszer nagykereskedő voltam. De engem nem lehet elnyomni, kérem. Nem ám. Én megmutatom, mi az az üzleti szellem. Kinek nem ölték meg valakijét ebben a háborúban? Nem igaz? Hát én 900 dinártól 3000 dinárig örök emléket állítottok, az illetőnek, fele előre fizetendő, a többi utánvét.

ELNÖK Mondtam már, hogy az ügerről beszéljen.

(Folytatása a következő számban)

